

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund

Styrelsens berättelse över förbundets verksamhet 2002

Styrelse från årsmötet 2002

Ordförande:

Ann-Cathrine Haglund
(till årsmötet 2003)

Vice ordförande:

Carl Göran Andrae
(till årsmötet 2003)

Andre vice ordförande:

Stig Hedlund
(till årsmötet 2003)

Ständig sekreterare:

Håkan Liby

Skattmästare:

Rune Skogum
(till årsmötet 2004)

Ledamöter:

Roine Schenning
(till årsmötet 2004)

Ola Sandström
(till årsmötet 2002)

Ove Lundgren

(till årsmötet 2004)

Britt-Marie Strand

(till årsmötet 2004)

Ingvar Eriksson

(till årsmötet 2003)

Anna-Lena Eriksson

(till årsmötet 2003)

Karl-Erik Thisner

(till årsmötet 2005)

Gunnar Olsson

(till årsmötet 2005)

Arbetsutskott:

Vice ordföranden, andra vice ordföranden, sekreteraren och Upplandsmuseets ekonomichef.

Revisorer:

Lennart Jansson, Öhrlings

PriceWaterHouseCoopers

Sven Lundkvist

Revisorssuppleanter:

Carl Birger Sveidqvist

Mats Gunnarsson, Öhrlings

PriceWaterHouseCoopers

Valberedning:

Marianne Jonstam
(sammankallande)
Ma Sundqvist
Mirja Korpela

Representant för Sveriges Hembygdsförbunds förtroenderåd:
Stig Hedlund (till 2003).

Ombud till Sveriges Hembygdsförbunds årsstämma 2002:

Anna-Lena Eriksson
Stig Hedlund
Bror R Eriksson
MaryAnn Olarsbo
Mona von Engeström

Ersättare:

Dagny Almlöf
Ingvar Eriksson
Arne Ersson
Birger Wallén
Sture Alm

Styrelsen har hållit tre protokollförda sammanträden och arbetsutskottet har sammanträtt vid fem tillfällen under året.

Antalet hembygdsföreningar anslutna till Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund var den 31 december 2002 64 st. Föreningarnas exakta medlemssiffra har ännu ej redovisats. År 2001 var föreningarna 64 och medlemsantalet 12 498.

Enskilda medlemmar utgjorde den 31 december 2002

Betalande	1 061	(2001: 1 122)
Ständiga	66	(2001: 65)
Hedersledamöter	6	(2001: 5)
Medaljörer	39	(2001: 37)
Summa	1 172	(2001: 1 229)

Ekonomi

På styrelsens uppdrag har förbundets kapitalplaceringar ombesörjts av skattmästaren Rune Skogum i samverkan med E Öhmans junior Fondkommission AB i Stockholm. Stiftelsen Upplandsmuseet har enligt i stadgarna föreskrivet avtal med förbundet svarat för medlemsregistrering, uppörd av medlemsavgifter till förbundet och Sveriges Hembygdsförbund, värvning av nya medlemmar, meddelandeservice, årsboksredaktion, service till anslutna föreningar samt för den löpande ekonomiadministrationen med redovisning, betalservice, årsbokslut, budgetunderlag och rapportering till styrelse och ledamöter. Den ekonomiska förvaltningen för år 2002 framgår av balans- och resultaträkningen för 2001 och 2002.

Stiftelser

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund har förvaltningsansvar för

sju stiftelser. Enligt stiftelselagens bestämmelser lämnas separata årsredovisningar för dessa. Stiftelserna är följande: Hilmer Åbergs fond, Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond, Nils och Barbro Sundquists minnesfond, Upplandskretsen för hembygdsvårds fond, Ola Ehns minnesfond, Elisabeth Wensters minne, samtliga samförvaltade samt Stiftelsen Constance Anderssons donationsfond.

Enligt stiftelselagens bestämmelse skall under en 5-årsperiod 80% av avkastningen utdelas i enlighet med de stadgar som gäller för varje enskild stiftelse.

Hilmer Åbergs fond, Elisabeth Wensters minne och Constance Anderssons donationsfond har Upplandsmuseet som destinationär. Medlen skall huvudsakligen användas till utökande, vård och omhändertagande av museets samlingar, men också till museets verksamhet.

Från de övriga stiftelserna, vars avkastning skall användas till bl.a. forskning om uppländsk kultur och insatser inom hembygdsvården har under året utdelats medel från Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond. Utdelningen redovisas under rubriken Vinterting.

Vinterting

Förbundets vinterting för hembygdsföreningarna i Uppland hölls söndagen den 2 februari 2002 i Hantverksföreningens festvåningar i Uppsala. Förbundets ord-

förande, f. landshövding Ann-Cathrine Haglund kunde hälsa ett 60-tal representanter för hembygdsföreningarna välkomna.

Landsantikvarie Håkan Liby föreläste om festseder i landskapet under tidernas lopp, under rubriken Uppland rustar till fest, från vaggan till graven och året runt.

Vid efterföljande kaffepaus gav hembygds-konsulenterna i Stockholms län, Kjell Nilsson, råd om hur man kan rekrytera nya medlemmar till hembygdsrörelsen och sedan behålla dem.

Denna och andra aktuella frågor fick deltagarna därefter möjlighet att diskutera i mindre grupper som sedan redovisades vid en samlande slutdiskussion.

Utdelning ur Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond

Vid vintertinget utdelades ett bidrag på 10 000 kronor ur Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond till Söderöns hembygdsförening för att göra en samtidsdokumentation av livet på Söderön som främst syftar till att stärka gemenskapen mellan invånarna i bygden.

Disa Gilles pris

Disa Gilles pris på 5 000 kronor för föredömlig insats inom uppländsk hembygdsvård utdelades till Lagunda hembygdsförening, bland annat som en uppmuntran för den stora arbetsinsats som föreningen åtar sig beträffande verksamheten på friluftsmuseet Kvekgården.

Årsmötet 2002

Årsmötet hölls söndagen den 21 april i Danmarks bygdegård. Danmarks hembygdsförening svarade för värdskapet och bidrog på alla sätt till en trevlig inramning. Efter den inledande välkomsthälsningen informerade ordföranden i Danmarks hembygdsförening, Stefan Östergren, om den omfattande och varierande verksamhet som föreningen bedriver.

Därefter inleddes förhandlingarna under ledning av förbundets ordförande Ann-Cathrine Haglund. När verksamhetsberättelsen och årsredovisningen för 2001 godkänkts av årsmötet och budgeten för 2003 fastställts förrättades valen, se styrelsens sammansättning ovan.

Förhandlingarna avslutades med att verksamhetsplanen för 2003 fastställdes.

De avgående styrelseledamöterna Ma Sundqvist och Anna-Märta Schmekel avtackades för många års engagerat arbete i styrelsen. Den avgående sekreteraren, landsantikvarie Stig Rydh tackades med en minnesgåva och kallades samtidigt till hedersledamot av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

I samband med årsmötet skedde också utdelning av ett stipendium ur Ola Ehns minnesfond. Stipendiekommittén hade bland 13 sökande utsett Gunilla Malm, Stockholm, till stipendiat för hennes forskning om Uppsala domkyrkas äldre byggnadshistoria och färdigställandet av

avhandlingen Domkyrkobygget i Uppsala, planering och organisation. Underlaget inhämtades vid en större undersökning i början på 1970-talet vid vilken även landsantikvarie Ola Ehn deltog. Stipendiet överlämnades till Gunilla Malm av Märith Ehn. Som traditionen bjuder, presenterade sedan stipendiaten sin forskning i ett avslutande föredrag.

Vårutflykt och vårstämman

Vårutflykten den 26 maj lockade drygt 80 medlemmar som fyllde två bussar. Trots regn och rusk under förmiddagen, slutade dagen i strålände vårsol.

Fasterna socken och Rånäs bruk var det huvudsakliga målet för resan. Fasterna hembygdsförening tog emot gruppen vid den vackra hembygdsgården i Granby. Föreningens ordförande Rolf Embro berättade om förvärvet av den imponerande huslängan från 1870-talet och verksamheten och därefter fick vi se oss omkring och dricka förmiddagskaffe.

Rånäs bruk som ligger strax intill, visades av bruksbon Roland Karlsson under en rundvandring. Här drevs en hammarsmedja under Gimo bruk mellan 1774 och 1894. Delar av bebyggelsen från järnbrukstiden finns ännu kvar, bland annat bruksgatans arbetarbostäder.

Fasterna kyrka bekostades av brukspatron le Febure på Rånäs och stod fär-

dig 1806. Ritningarna som gjordes av byggmästaren Neosander, omarbetades av Olof Tempelman, delvis med Adolf Fredriks kyrka i Stockholm som förebild. För visningen av kyrkan svarade Roland Karlsson.

Vårstämman hölls i Gottröra församlingshem under ledning av förbundets ordförande Ann-Cathrine Haglund. Efter förhandlingarna, med val av ombud för de enskilda medlemmarna, utdelade ordföranden Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds förtjänstmedalj till Ingvar Pettersson, Torstuna hembygdsförening och Stig Geijstedt, Viksta hembygdsförening. Båda har med stort engagemang och ansvarstagande verkat i respektive hembygdsförening under många år och därför betytt mycket för verksamheten.

Efter lunch på Johannesbergs golfrestaurang gick resan vidare till Norrtälje och Roslagsmuseet där vi besåg den nyöppnade trädgårdsutställningen "Historia med långa rötter" som visades såväl i museibygnaden som utanför i trädgården.

På återresan till Uppsala gjordes ett uppehåll vid det sista besöksmålet, Vallbyåsen i Östuna socken. Åsen löper över dalgången som en gång var den så kallade Långhundraleden. På åsen och i backarna runt omkring finns gravar och hela gravfält från äldre järnålder. Fil.dr. Hans Göthberg, Upplandsmuseet, berättade om det storslagna fornlämningsom-

rådet och det sammanhang som dessa ingår i. De resta stenarna, den värmande eftermiddagssolen, backsippor och doftande liljekonvaljer bidrog till att göra besöket på Vallbyåsen till en minnesvärd upplevelse.

Vårutflykten leddes av Håkan Liby och 1:e antikvarie Karin Mannberg-Wretin.

Höstutflykt

Höstutflykten arrangerades söndagen den 6 oktober och samlade 50 personer.

Utflykten inleddes med samling på Upplandsmuseet där bitr. landsantikvarie Bent Syse introducerade deltagarna till ett av dagens tema, den gångna sommarens arkeologiska utgrävningar med anledning av den nya E4-sträckningen. I anslutning till detta visades också den nyöppnade utställningen Motorväg i forntidsland.

Bussen avgick från S:t Eriks torg till en av undersökningslokalerna, Sommaränge i Viksta socken, en av de platser där arkeologerna jobbat för högtryck under sommarmånaderna. Resultaten av undersökningen presenterades av arkeolog Andreas Hennius.

Resan gick vidare till Långsjön i Björklinge socken och lämningarna av den befästa sätesgården Lindholm från 1300-talets mitt som demonstrerades av Bent Syse.

Nästa besöksmål var det intressanta

traktormuseet i Viksta, tillkommet på initiativ av Stig Geijstedt, Viksta hembygdsförening, som fick Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds medalj i samband med årets vårstämman. Traktormuseet rymmer idag drygt 100 veterantraktorer, den äldsta från 1916.

I Viksta besöktes också kyrkan från 1200-talets slut. Av stort intresse var bland annat triumfkrucifixet från kyrkans tillkomsttid och många andra medeltida inventarier. Kyrkans valv slogs i mitten av 1400-talet och kalkmålningarna utfördes år 1503 av en okänd mästare. Kyrkan visades av antikvarie Johan Dellbeck.

Viksta hembygdsförening visade där efter sina byggnader, fattigstugan, "spruthuset" och loftboden från Sommaränge, på gårdstunet intill kyrkan.

En annan sevärdhet i anslutning till kyrkomiljön var minnesstenen över bygdens välkända storspelman, Viksta-Lasse.

Ordförandekonferens

För andra året i rad samlades hembygdsföreningarnas ordförande och vice ordförande för att ta del av och diskutera aktuella frågor inom hembygdsrörelsens arbetsområde. Mötet ägde rum på Upplandsmuseet den 12 oktober och samlade 35 personer.

Dagen inleddes med att förbundets ordförande Ann-Cathrine Haglund häl-

sade deltagarna välkomna. Förmiddagen ägnades sedan åt olika informationsfrågor. Håkan Liby redogjorde för projektet Agenda kulturarv och hur arbetet i länet är upplagt. Göran Hammer från Kulturgeografiska institutionen vid Uppsala universitet informerade om arbetet med digitaliserade kartor och bjöd in till GIS-dagen den 20 november som i hög grad vände sig till hembygdsforskare. Efterföljande frågestund visade tydligt att detta var ett ämne som engagerade många. Länsforskningsrådets verksamhet presenterades av Stig Rydh. Han konstaterade att Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund och Länsforskningsrådet i vissa avseenden bedriver liknande verksamhet och att det finns många frågor att samverka kring.

Pernilla Söderquist från Sveriges Hembygdsförbund stod för huvudpunkten på dagens program, nämligen grundläggande information om hur vi går till väga för att göra hembygdsföreningens hemsida på Internet, enligt en grundmall som tagits fram centralt.

Det var uppenbart att många föreningar nu ligger i startgroparna och intresset för en kurs i förbundets regi visade sig vara stort.

Efter lunchen diskuterades de frågor som tagits upp under dagen i mindre grupper. Hur bedrivs föreningarnas forskningsverksamhet idag? Vad kan Agenda Kulturarv innebära för hem-

bygdsrörelsen? Vilken funktion kan en hemsida ha och hur skulle den användas? Vilka frågor är mest aktuella i föreningen just nu och hur kan förbundet hjälpa till och stödja? Efter ett livligt diskussionspass samlades alla igen för en avslutande sammanfattning. Många värdefulla synpunkter kom fram som självfallet skall bli vägledande för styrelsens fortsatta arbete med att vitalisera verksamheten.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet har, i överensstämmelse med de nya stadgarna från 2000, svarat för löpande förvaltning enligt styrelsens bestämmelser. Följaktligen har AU förberett styrelsesammanträden, vinterting, årsmöte och ordförandekonferens.

Förste vice ordförande Carl Göran Andrae har arbetat med formerna för och innehållet i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds hemsida i samarbete med Sveriges Hembygdsförbund. Sidan lades ut på nätet i december. Adress: www.hembygd.se/uppland.

Publikationer

Under året har årsboken UPPLAND 2002 med Håkan Liby som redaktör utgivits. Boken innehåller sex artiklar som speglar uppländsk kulturhistoria samt ett sam-

mandrag av verksamheten i den uppländska hembygdsrörelsen.

Fyra nummer av medlemsbladet Meddelanden har utgivits med Håkan Liby som redaktör.

Kvekgården

Friluftsmuseet Kvekgården i Kveks by utanför Örsundsbro ägs av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

Av ekonomiska skäl beslutade styrelsen under 2001 att det inte längre var möjligt att finansiera en säsongsanställd antikvarie för att driva den utåtriktade verksamheten på Kvekgården. Under våren 2002 fördes diskussioner med Lagunda hembygdsförening som var villig att ta ansvaret för öppethållande, bokningar och visningar. Upplandsmuseet arrangerade fem utbildningstillfällen under april-maj för den grupp medlemmar i föreningen som åtog sig att medverka i visningsverksamheten.

Upplandsmuseet svarar som tidigare för byggnadsvården på uppdrag av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

Under året utförde 1:e antikvarie Karin Mannberg Wretin, Upplandsmuseet, den byggnadsminnesutredning som skall ligga till grund för länsstyrelsens beslut om byggnadsminnesförklaring av Kvekgården.

Upplandsmuseet och hembygdsrörelsen

Upplandsmuseets administrativa avdelning svarar för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds kanslifunktion och museets ekonomichef Gunnar Nyberg har huvudansvaret för ekonomihanteringen. Huvudansvarig för kontakten med hembygdsföreningarna är landsantikvarie Håkan Liby. Upplandsmuseet har hållit kontakt med föreningarna genom personliga besök, föredrag och rådgivning. Museets samtliga avdelningar står till hembygdsrörelsens förfogande. Det innebär att föreningarna kan få råd om underhåll av byggnader, föremåls- och fotosamlingar samt pedagogisk verksamhet.

Stiftelsen Upplandsmuseet och Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund har ett avtal som reglerar fondförvaltning, administrativa tjänster (förbundskansli), redaktionellt arbete, förlagsverksamhet, försäljning samt museiservice till förbundet.

I Upplandsmuseets styrelse har förbundet en ordinarie ledamot, Åke Söderman och en suppleant, Carl Göran Andrae.

Landsantikvarien är sekreterare och föredragande i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds styrelse.

Värderingsprinciper

Fordringar upptas till det belopp som efter en individuell bedömning beräknas bli betalt. Lager har värderats enligt lägsta värdets princip, vilket innebär till det lägsta av anskaffningsvärdet och en bedömning av det verkliga värdet på balansdagen. Aktierna har värderats till lägsta värdet av anskaffningsvärde och marknadsvärde.

Ann-Cathrine Haglund
ordförande

Håkan Liby
sekreterare

Vår revisionsberättelse har avgivits

Lennart Jansson

Sven Lundkvist